

STOCKHOLMS STADS
SMÅSTUGOR

1945

Varför är småstugan den bästa familjebostaden?

Ett eget hem är och förblir den bästa familjebostaden. Det är en sanning, som fastslagits på tusentals konferenser och av all världens fackmän.

Där få barnen växa upp med skog och mark till tummelplats, även de vuxna få tillfälle att vistas ute i det fria, och arbetet i trädgårdsläppan utgör en stärkande och glädjebbringande sysselsättning

för hela familjen. Småstugan är dessutom en rymlig bostad. Den svenska trångboddheten är ett problem, som skaffar våra dagars läkare, arkitekter och bosättningskonsulenter mycket huvudbry. Tidningarna ropa högljutt efter en ändring i de

missförhållanden, som nu råda. Tre rum och kök anser man vara de fordringar, som måste ställas på en god familjebostad. Det kravet har småstugan fyllt alltifrån begynnelsen.

Där ha barnen plats för lekar och läsläsning. Där kan inredas åtminstone två ordentliga sovrum, och där finns utrymme i källaren för snickerverkstad, om hufadern vill ägna sig åt en nyttig hobby. För att underlätta husmödrarnas arbete har småstugeköket planerats med stor omsorg.

Det har utarbetats i samråd med skolköklärarinnor och kvinnliga arkitekter. Kök med matplats är en förbättring, som man börjat propagera ivrigt för på sista tiden. I småstugan är denna reform för länge sedan genomförd.

Ingen bostad är emellertid förstklassig, om den saknar goda badmöjligheter. I det fallet kan småstugan erbjuda världens bästa badform, den finska bastun. Med trädgårdstäppa, goda utrymmen, sol och ljus och en egen finnbastu utgör småstugan säkerligen det bästa och hälsosammaste hem, som kan tänkas.

Bastu - världens bästa badform

Finnarna äro kända för sina sportprestationer och sin förmåga att uthärda övermänskliga ansträngningar och strapatser. I generation efter generation ha de stärkt och härdat sin fysik genom bastubad. I Sverige ha vi nu äntligen fått upp ögonen för denna badform, den bästa i världen. Småstugan har gått i täten med egen hembastu, och en del nyuppförda hyreshus ha följt exemplet. Vad kända idrottsmän och läkare ha att säga om detta hälsobad står att läsa i småstugebyråns bastubroschyr. Här följer några uttalanden av förra årets byggare, som nu ha sin finnbastu färdig och börjat använda den. Särskilt glädjande är husmödrarnas entusiasm, eftersom dessa ofta inte varit vana vid detta bad förut.

"Vi trivs storartat i vår stuga", säger Fru Gustavsson kv. Vindskupan 15 i Bromma.

"Den är utmärkt på alla sätt. Men det bästa är i alla fall bastun."

Fru Wanngård kv. Bokskåpet 12 i Bromma

förklarar: "Vår bastu har nyss blivit färdig, så vi ha inte hunnit bada mer än 6 gånger ännu, men det har varit väldigt skönt. Ungarna tycka det är kolossalt livat."

Herr Nils Andersson kv. Stafetten 1 i Tallkrogen

är orienteringslöpare och aktiv även inom andra idrottsgrenar och kan därför uttala sig med sakkunskap: "Jag är mycket nöjd. Varje torsdag ha vi baddag. Då brukar några av mina kamrater, som är tävlingscyklister, komma hit. De gillar vår bastu högt och rent. Lättledad är den också. Det går fort att få upp temperaturen till 90—100°."

Fru Carlberg kv. Trillan 2 i Tallkrogen är av samma mening.

"I början var det så spännande, att vi badade både två och flera gånger i veckan, men det räcker ju bra med en gång. Vi vuxna tåla utan svårighet 85—90° värme, men barnen få bara 50—60°. För dem är det en både rolig och nyttig badform."

Herr G. Bolin kv. Kragsskyddaren 30 i Långdalen,

yrkeslärare vid professor Malmstens slöjdskola, uttrycker sig kort och gott så här: "Jag tycker, att bastun är idealisk. Min pojke är också så glad åt den."

Gör tvättda'n till tvätt-timmen

Välj kollektivtvättstuga

Maskintvätt spar tid, pengar och hälsa

"Man kan ibland bli förtvivlad på husmödrarna, för att de inte begriper sitt eget bästa", klagade signaturen Colomba i Dagens Nyheter nyligen på tal om det bristande intresset för andelstvättstugor i Stockholmstrakten. Och nog är det underligt! Medan de tekniska hjälpmedlen rationellt förändrat arbetet på alla områden, så sköts tvätten fortfarande till största delen efter samma principer som under vikingatiden, då mor Åsa slet och strävade för att få Röde Orms skjortor rena. Skulle det falla en modern direktör in att låta sina kontorister knacka runor i stenblock i stället för att begagna skrivmaskiner? Nej! Men de hemarbetande kvinnorna fortsätta att skrubba och gno sin tvätt på samma sätt som i hedenhös, trots att det finns maskiner. Varför??????

Den främsta orsaken är förstås, att dessa apparater äro för dyra att anskaffa för ett enskilt hushåll. Nå, men hela grupper av familjen kan ju slå sig ihop och uppföra en gemensam andelstvättstuga! T. o. m. denna jämförelsevis ringa utgift tycks emellertid många dra sig för. Antagligen ha de aldrig satt sig in i, att husmoderns tid representerar pengar. Men hur skulle det gå i en familj, där hustrun behövde 5 timmar i stället för 5 minuter att steka en kottlett och en halv dag att laga en silkesstrumpa, som kunde vara klar på några ögonblick? Den äkta mannen skulle få äta ute, barnens garderob skulle ständigt få nyanskaffas av brist på reparation, hela huset skulle förfalla. Slutet skulle bli en rent *ekonomisk ruin*. Icke förty finner man det alldeles i sin ordning, att en tvätt, som går att klara på tre timmar, tar två hela dagar i anspråk. Allt nyttigt, som överskottstiden skulle kunna utnyttjas för, såsom sömnad, stoppning och lagning, konservering och bakning, räknar man inte med.

Förlorad hälsa betyder också tids- och kapitalförlust, för att inte tala om alla andra sorger och bekymmer sjukdomsfall vålla. Läkare kunna berätta, hur mycket förkylningar, reumatism och elände de svenska husmödrarna ådragit sig genom blaskande i kallt vatten, genomblöta kläder på kroppen och fuktiga tvättstugor. Ryggvärk och överansträngningar att förtiga. En annan anledning till tvättmaskinernas bristande popularitet är allt det förtal de utsatts för av konservativa kvinnor, som absolut *vill* hålla fast vid sina mödrars och mormödrars metoder. Kläderna fara illa av maskinerna, heter det. Ingenting kan vara felaktigare! Om någonting sliter sönder tygets fibrer, så är det rotborsten och tvättbrädet. Avsikten med dessa redskap är ju helt enkelt att *skrapa* bort fläckarna. De gammaldags, hemvävda textilierna tålde kanske vid en sådan påfrestning men inte de nya, fabriksgjorda. Allra farligast är det dock att koka plaggen. Ju mera en lut upphettas, desto skarpare blir den. Vid maskintvätt minskas både den mekaniska nötningen och den kemiska frätningen. Tvättmedlen, som utlämnas

av föreståndarinnan, äro anpassade efter vattnets hårdhetsgrad och karaktär och beräknade i lagom stora doser för att vara oskadliga. Upphettningen sker endast till 60, högst 80°.

Eft annat argument mot den maskinella tvätten är, att linneförrådet skulle bli vackrare på "det gamla hederliga viset" med saltorkning. Men solens menliga inverkan, som gör, att slitaget är ungefär 14 % större än vid centrifugering och varmmangling, känner man inte till! Lika litet som man tänker på, att den vanliga kallmangeln är en av "mors värsta slitvargar". För övrigt kan precis samma kemiska process, som solbestrålningen utlöser, åstadkommas genom tillsättande av blekningsmedel. Då utföres dessutom blekningen under kontroll och kan regleras och avpassas för olika textilvaror. En normaltvtätt på 25 kg rengöres på cirka 3 1/2 timme. För hand tar den minst 5 gånger så lång tid. På 10 minuter har tvättmaskinen klarat av en hel natts blötläggning. På 1 1/2 timme göras kläderna rena, utan att man behöver ens röra vid dem med händerna. Efter 5—10 minuters centrifugering är vattnet "urvridet", och efter ytterligare 1 1/2 timme är alla plagg torra och färdiga, vare sig de matats genom varmmangeln eller passerat torktumblaren. Husmoderns arbete har varit lätt och angenämt, hon har hela tiden vistats i en varm och torr lokal, och hon kunde faktiskt ha haft sin bästa söndags-eftermiddags-gåborts-klänning på sig, utan att hon behövt förstöra den.

Maskintvätt spar kläder och tvål, vilket är av vikt i dessa ransonerings-tider

För att få till stånd kollektiva tvättstugor kan lämpligen andelsföreningar bildas i likhet med vad som skett på många andra håll i landet. För årets byggare torde andelsteckningen kunna täckas av den besparing i byggnadskostnader, som kan göras, genom att föreningsmedlemmarnas egna tvättstugor kan göras något enklare än de i småstugorna ordinära. Om intresset blir tillräckligt stort, kommer småstugebyrån att söka utverka lån från Stockholms stad för resten av kostnaderna. Ränta och amortering sker i så fall genom tvättavgifterna. Maskintvätten brukar gå på ungeför 35 öre per kg. Nedanstående beräkning visar, att priset på handtvätt med gas- eller vedeldad bykpanna blir ungefär samma inklusive mangling:

Bränsle (gas eller ved)	2:—
Blötlägningsmedel (Henko)	1:—
Tvättmedel (ett stort och ett litet paket Persil)	3:—
Mangling 20 kg 1 1/2 timme à 1: 25	2:—
Vatten, såpa för hårt smutsad tvätt, klädstretch, klädnypor m. m.	0: 75

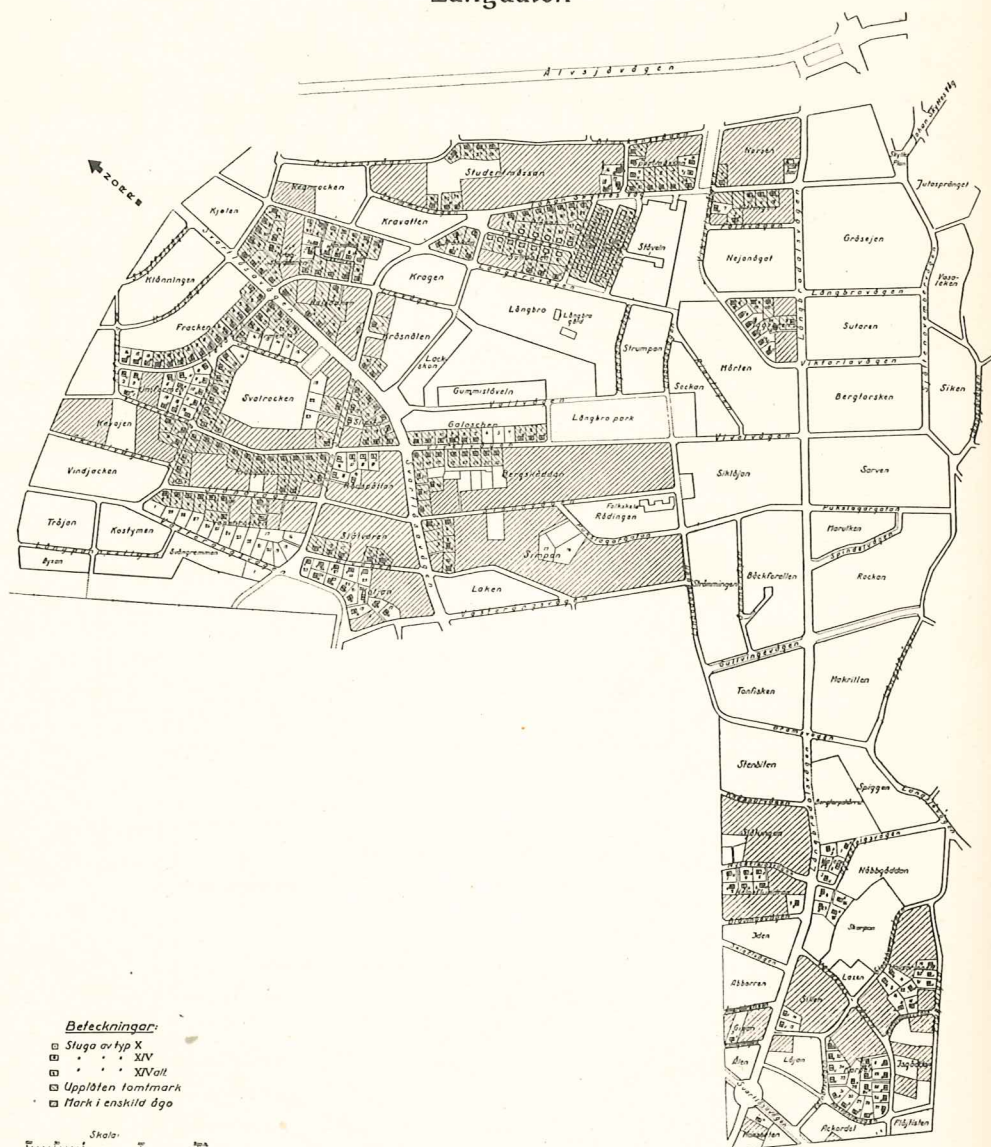
Kr. 8: 75

eller omkring 35 öre per kg. De områden, som kunna komma i fråga, äro Tallkrogen, Långdalen och Mälarhöjden.

Tänk på alla fördelar med tvättmaskin och dra Ert strå till stacken för att denna viktiga förbättring skall kunna genomföras

För 1945 års småstugor upplåtas tomter huvudsakligast inom trädgårdsstä-
 derna Långdalen och Mälardalshöjden inom Brännkyrka samt Tallkrogen inom
 Enskede. Ett mindre antal tomter finnas dessutom tillgängliga i Eneby och
 Bällsta inom Bromma samt Pungpinan och Skarpnäck inom Enskede.

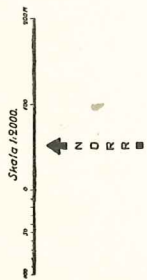
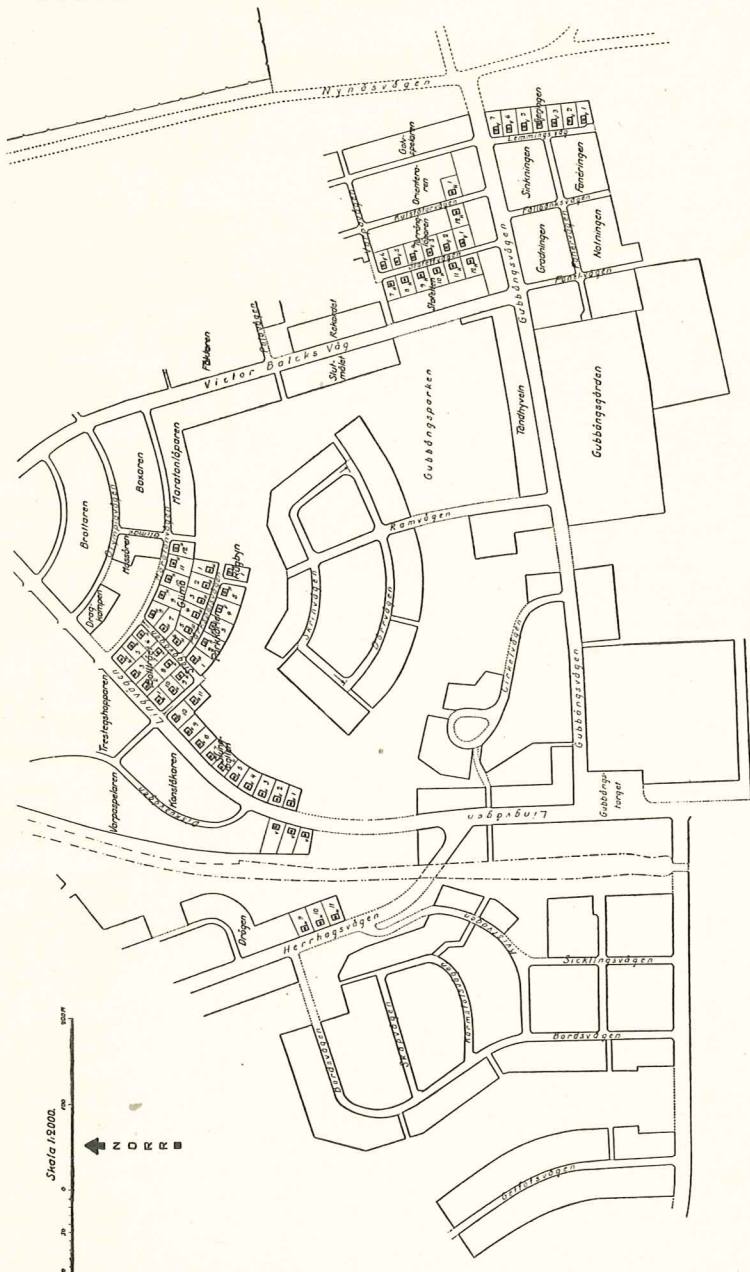
Långdalen

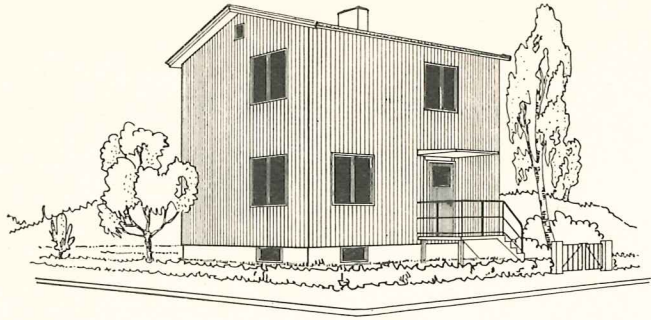

Tallkrogen

Beteckningar:

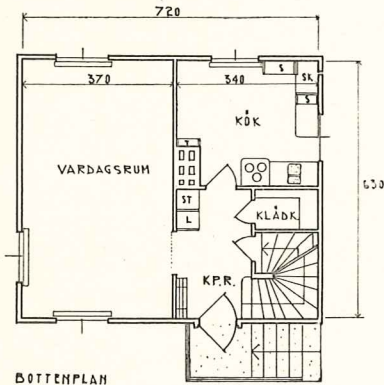
- Sjöga av typ X
- • • • • XV
- Uppbliden tommark
- Mark i enskild ägo

Typ X

Typ X uppföres i två hela våningar. Den inrymmer i bottenvåningen ett stort vardagsrum samt kök med matplats och i övervåningen tre rum och hall. I källarvåningen kan för en merkostnad av c:a 600 kr. anordnas bastu på sätt som framgår av nedanstående källarplan. Denna typ är framför allt avsedd för barnrika familjer, i synnerhet sådana med mer än 3 barn. Tomter för typ X finns på de flesta områdena, och tomtstorleken är i medeltal 500 m².

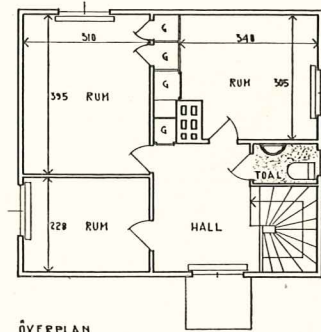

BOTTENPLAN

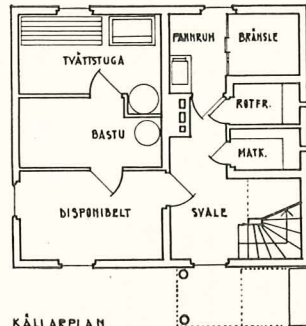
Bottenvåningen innehåller vardagsrum, kök med matplats, kapparm m. m.

Övervåningen innehåller två rum och stor hall, men kan även inredas med tre rum och mindre hall. Dessutom finnes toalettrum och garderobsutrymmen.

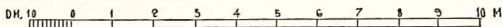
Källarvåningen innehåller tvättstuga, pannrum, brännse, matk., rostfr., svale, disponibelt samt ett disponibelt utrymme. Bastun ingår ej i standardutförandet.

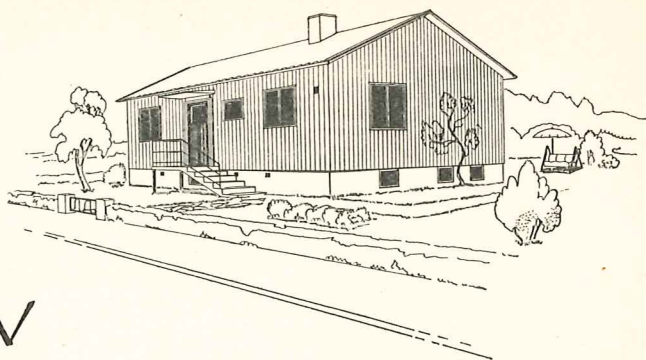

ÖVERPLAN

KÄLLARPLAN

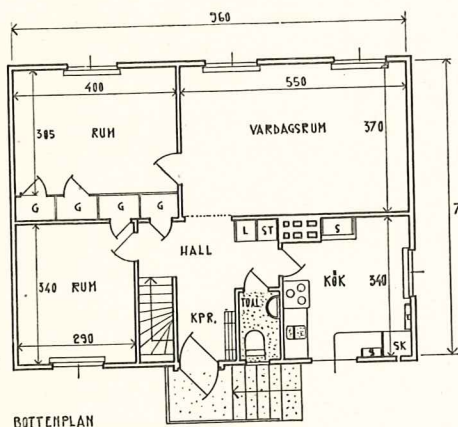

Typ XIV

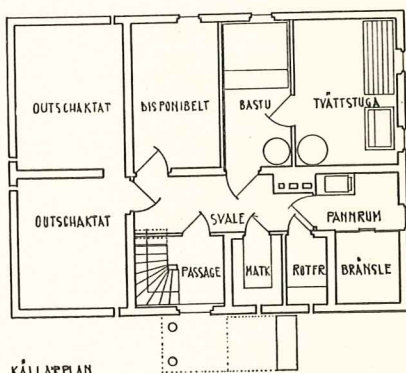
Typ XIV, som uppföres i ett plan, innehåller vardagsrum, två sovrum och kök med matplats. Källarnedgången avskiljes från hallen med ett räcke. Hallen gör härigenom ett luftigt intryck. Vid trappavslutningen i källaren är ett förrum anordnat. Bastu kan liksom i typ X anordnas i källarvåningen för en merkostnad av c:a 600 kr.

På tomter med lutande terräng eller på berggrund erhåller denna stugtyp ett alternativt utförande, typ XIV: alt., med entrén förlagd till källaren. Härigenom vinnes ökat utrymme i övervåningen.

Stugor av dessa typer komma att uppföras på samtliga områden och på tomter om c:a 500 m².

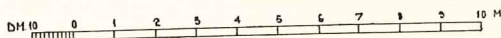
BOTTENPLAN

KÄLLARPLAN

Bottenvåningen innehåller ett stort vardagsrum, två sovrum samt kök med matplats. Från hallen leder trappa till källarvåningen.

Källarvåningen innehåller erforderliga ekonomiutrymmen samt ett mindre, disponibelt utrymme. Källarutrymmet avses i övrigt vara utschaktat. Bastun ingår ej i standardutförandet.

Stockholms stads småstugor

uppföras av ägaren själv. Det egna arbetet skall ersätta den vid villaköp vanliga kapitalinsatsen. Det enda kontantutlägg, som erfordras, är ungefär 300 kr. Av denna summa gå 100 kr. till byggnadslov och diverse annat och 200—250 kr. till tomthyra under byggnadsåret. Från den sistnämnda utgiften äro emellertid barnrika familjer, som åtnjuta statligt bidrag, befriade. En bergstomt blir något dyrare än en grävningstomt. Sprängningen går nämligen inte att låta ovana personer sköta själva.

Byggnadsmaterialet är monteringsfärdigt. Det tillhandahålles av småstugebyrån, som dessutom genom sina instruktörer övervakar och leder arbetet och står till tjänst med råd och upplysningar. Rör- och elektriska installationer utföras genom särskilda av staden godkända entreprenörer.

Stugorna innehålla 3 eller 4 rum och kök samt en rymlig källarvåning, där en äkta finnbastu kan inredas. Den årliga kostnaden för allt detta och en egen trädgårdstappa därtill blir inte högre än hyran för en våning på ett rum och kök i ett vanligt hyreshus inne i staden.

Småstugorna äro avsedda för stadens egna innevånare. Endast den, som är mantalsskriven och har hemortsrätt i Stockholm, kan få sin ansökan godkänd. Avsikten med verksamheten är att hjälpa de mindre löntagarna till ett eget hem. Det har därför bestämts, att årsinkomsten inte får överstiga en viss gräns, som i regel uppgår till 8,000 kr. (Summan kan höjas något för familjer med flera minderåriga barn.) Detta belopp får emellertid inte förväxlas med den årsinkomst, som fastställts för erhållande av statligt bidrag. Den inkomstgräns, som uppsatts för att man skall komma i åtnjutande av denna förmån, blir i regel lägre. Den varierar efter barnantalet, och minst 3 barn under 16 år erfordras.

Då det ligger i samhällets intresse, att småstugeägarna ha en ordnad ekonomi, har det även uppställts som villkor, att de skall ha en någorlunda säker anställning och inga skatterester.

	<i>Typ X.</i>	<i>Typ XIV.</i>	<i>Typ XIV. att.</i>
Årsomkostnad:	1,250: —	1,150: —	1,175: —

Ovanstående belopp utgöra ungefärliga beräkningar efter nu gällande ränte- och prislägen. I dessa utgifter ingå amortering och ränta, tomträttsavgäld, skatt och försäkringar samt avgifter för sotning, renhållning och vatten men inte bränsle. Finnbastu medför någon fördyring av de årliga omkostnaderna.

Årsomkostnad för familjer med familjebidrag:

	<i>Typ X.</i>	<i>Typ XIV.</i>	<i>Typ XIV. att.</i>
Familjer med 3 barn	825: —	750: —	760: —
Familjer med 4 barn	655: —	750: —	760: —
Familjer med 5 barn	490: —	440: —	450: —

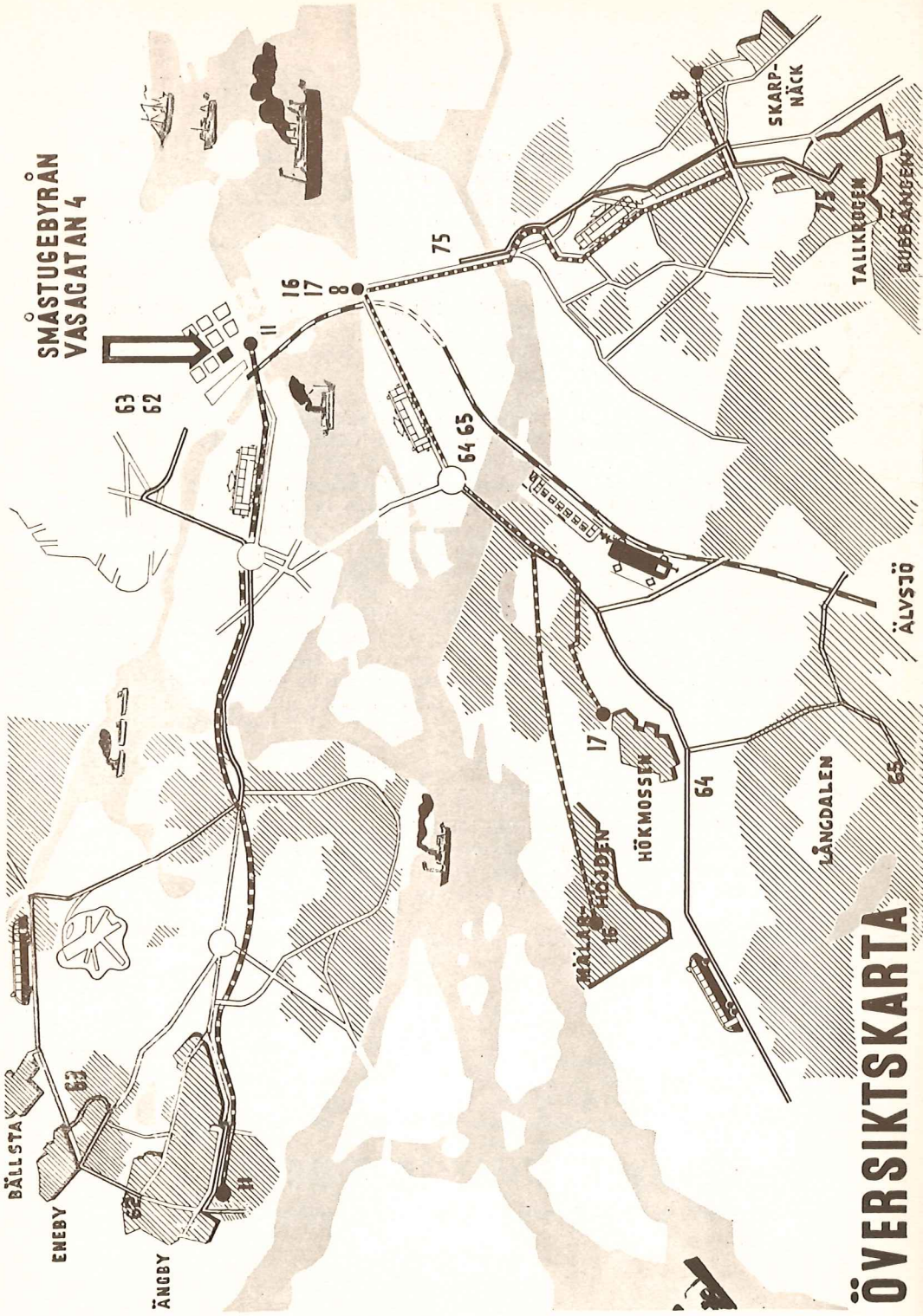
O. S. V.

Närmare upplysningar angående Stockholms stads småstugor lämnas av

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR

SMÅSTUGEBYRÅN - Vasagatan 4 - Telefon "Stadens Trädgårdsstäder"

SMÅSTUGEBYRÅN
VASAGATAN 4

ÖVERSIKTSKARTA